

**QARAQALPAQ TILI HÁM ÁDEBIYATÍ PÁNINEN ULÍWMA ORTA,
ORTA ARNAWLÍ, KÁSIP-ÓNER HÁM MEKTEPTEN TÍS MÁMLEKETLIK
BILIMLENDIRIW MÁKEMELERI PEDAGOG KADRLARÍNÍN
QÁNIGELIK KATEGORIYALARÍ TEST SISTEMASÍ USHÍN TEST
SPETCIFIKACIYASÍ**

Bul test specifikaciyasınıń maqseti pedagog kadrlardıń ana tili hám ádebiyatı páninen bilim dárejesin anıqlaw ushın qollanılatuǵın test sorawlarınıń strukturası hám oǵan qoyılatuǵın talaplardı belgilewden ibarat.

Bul hújjetke aprobaciyalar nátiyjesinde **qosımshalar**, **ózgertiwler** hám **dúzetiwler** kiritiliwi múmkin.

**I. Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı páninen bilimlerdi bahalawdıń test
sınaǵı tártibi**

Pedagog kadrlardıń qaraqalpaq tili hám ádebiyatı páninen bilimlerin bahalawdıń test sınaǵı tártibi kompyuter arqalı onlayn türde test sorawlarına juwap beriwden ibarat.

**II. Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı páninen bilimlerdi bahalawda test
sınaǵına qamtip alıngan qaraqalpaq tili hám ádebiyatı pániniń mazmunı
tarawlari**

Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı páninen pedagog kadrlar bilimlerin bahalawda test sınaǵı tapsırmaları ulıwma orta bilimlendiriw mektepleri qaraqalpaq tili hám ádebiyatı kursınıń 5-11-klass materialları hám Mámleketlik bilimlendiriw standartına sáykes bolǵan kitaplar tiykarında qaraqalpaq tili hám ádebiyatı pániniń tómendegi mazmun tarawların qamtip aladı :

1. Pedagogıń qaraqalpaq tili pániniń **fonetika bólimi** boyınsha fonemalar sıpatlaması hám stilistikasın túsine alıwı, fonetikalıq ózgerislerdi orfoepiyalyıq qaǵıydalar kóz qarasınan talqılay alıwı, intonaciya hám pátti sóylewde qollana alıwı ;

leksikologiya bólimi boyınsha sózlerdiń awıspalı mánisi, stillik qásiyetleri hám atamalardı bir-birinen pariqlay alıwı, olardan sóylewde durıs paydalana alıwı, qaraqalpaq tili leksikasınıń rawajlaniwı jáne bayıp barıwı dereklerin tú sindire alıwı ;

grammatika bólimi boyınsha sóz shaqapları (atlıq, kelbetlik, feyil, sanlıq, ráwish, almasıq, tirkewish, dáneker, janapay, tańlaq, eliklewish, modal sózler, bayanlawışlıq sóz shaqabı), geypara sóz shaqaplarınıń atlıqlasıwı hám stillik qásiyetlerin túsinip talqılay alıwı, sóz dizbegi, gáp hám olardıń grammaticalıq belgileri, dialoglıq sóylewdiń belgileri, gáp aǵzaları, olardıń tipleri, jay hám qospa gápler mánilesligin, sintaksislik qurılmalardı, tuwra gáp hám ózlestirilgen góptı, teksttiń ózine tán qásiyetlerin pariqlay alıwı hám til arqalı qarım-qatnas jasawda grammaticalıq, sintaksislik birliklerden orınlı paydalana alıwı.

2. Pedagogıń **ádebiyat páni** boyınsha óz betinshe oqıwǵa usınılgan shıǵarmalarda súwretlengen waqıya-hádiyseler mazmunın túsinıwi, shıǵarma qaharmanlarına múnásebetin bildire alıwı;

xalıq awızeki dóretiwshılıgi, erte dáwır ádebiyatı, parsı-tájik tilindegi ádebiyat, qaraqalpaq ádebiyatınıń saǵaları, klassik ádebiyatımız, házirgi dáwır ádebiyatı, tuwısqan xalıqlar ádebiyatı hám jáhán ádebiyatı úlgilerin (prozalıq, poeziyalıq, dramalıq shıǵarmalar yaki olardan alıngan úzindilerdi) pariqlawı hám talqılay alıwı, kórkem súwretlew quralların ajırata alıwı, olardı berilgen tekstten tawıp talqılawı, shıǵarmanın ideyalıq-kórkemlik ózgesheliklerin talqılay alıwı, ádebiy túr hám janrları bir-birinen ayıra biliwi;

Esletpe 1: Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı pániniń bul mazmun tarawlari ulıwmalıq túrde berilgen bolıp, olar usı pánlerde ámel etip turǵan oqıw baǵdarlaması hám MBS talaplarının kelip shıqqan halda jáne de aniqlastırılatdı hám birneshe kishi temalarǵa bólinedi hám kodifikasiorda keltiriledi.

III. Pedagogtiń qaraqalpaq tili hám ádebiyatı boyınsha kompetenciyaların bahalaw.

Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı páninen bilimlerdi bahalawda test sınaǵı tapsırmaları járdeminde pedagoglarda tómendegi **kónlikpe túrleri** bahalanadı:

1. Biliw
2. Talqılay alıw
3. Qollana alıw

Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı páninen bilimlerdi bahalawdını pedagog kadrlar attestaciyası test sınaǵında beriletuǵın test túrleri

Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı páninen bilimlerdi bahalawdını pedagog kadrlar attestaciyası test sınaǵı tapsırmaları tómendegi test túrlerinen ibarat bolıwı mûmkin:

1. Y1–tort juwap variantlı bolıp, bir durıs juwaplı testler
2. Y2 – sáykeslendiriliwdı talap etetuǵın test tapsırmaları
3. Y3 – hárkı “durıs”, “nadurıs” dep belgilenetüǵın sorawdan ibarat testler

Esletpe 2: Bazıbir test túrleri texnikaliq imkaniyatlar sebepli waqıtsha basqa test penen almastırılıwı mûmkin.

**IV.qaraqalpaq tili hám ádebiyatí páninen bilimlerin bahalawdín pedagog
kadrlar attestaciyası test sínaǵı spetsifikasiyası (formatı)**

Nº	Bahalanatuǵın talaplar	Tapsırıma lar sanı	Testler túri		Ajıratılǵan waqıt (min)	Qıyınlıq dárejesi	Ball
1	Fonetika	2	1	Y1	1.5	1	2
			2	Y1	1.5	2	2
2	Grafika hám orfografiya	2	3	Y1	1.5	2	2
			4	Y1	1.5	3	2
3	Leksikologiya	2	5	Y1	1.5	1	2
			6	Y3	1.5	2	2
4	Sóz qurılısı. Sóz jasalıw usılları. Túbir hám qosımta	2	7	Y2	1,5	2	2
			8	Y1	1,5	2	2
5	Grammatika	12	9	Y3	1.5	3	2
			10	Y1	1.5	2	2
			11	Y1	1.5	2	2
			12	Y1	1.5	2	2
			13	Y2	1.5	3	2
			14	Y1	1.5	2	2
			15	Y1	1.5	2	2
			16	Y1	1.5	2	2
			17	Y1	1.5	3	2
			18	Y1	1.5	2	2

			19	Y2	1.5	3	2
			20	Y1	1.5	2	2
6	Stilistika. Sóylew mádeniyatı	3	21	Y1	1.5	1	2
			22	Y3	1.5	2	2
			23	Y1	1.5	1	2
7	Punktuaciya	2	24	Y1	1.5	2	2
			25	Y1	1.5	3	2
8	Xalıq awizeki dóretpesi	2	26	Y1	1.5	2	2
			27	Y2	1,5	2	2
9	Erte dáwirdegi ádebiyat	1	28	Y1	1.5	2	2
10	Parsı-tájik tilindegi ádebiyat	1	29	Y1	1,5	1	2
11	Qaraqalpaq ádebiyatınıń saǵaları(Jıraw-shayırlar dóretiwshılıgi XIV-XVIII ásır)	1	30	Y1	1.5	2	2
12	Klassikalıq ádebiyat. XIX ásırdań aqırı XX ásır basındaǵı ádebiyat.	2	31	Y1	1.5	1	2
			32	Y1	1.5	2	2
13		3	33	Y2	1.5	3	2
			34	Y1	1.5	2	2

	XX ásir hám ǵárezsizlik dáwiri ádebiyatı		35	Y1	1.5	2	2
14	Ádebiyat teoriyasının maǵlıwmat	1	36	Y1	1.5	2	2
15	Tuwısqan xalıqlar ádebiyatı	1	37	Y1	1,5	1	2
16	Jáhán ádebiyatı	1	38	Y3	1.5	1	2
17	Tekst penen islesiw	2	39	Y3	1,5	2	2
		40	40	Y1-30 Y2-5 Y3-5	1.5*40 =60	1 – 8 2 – 24 3 – 8	40*2= 80

Esletpe 3: Test sınagınıń joqarında keltirilgen (testler sanı, túri, ajiratılğan waqtı, bali, qiyinlıq dárejesi) kórsetkishlerine tájiriybe-sınaw nátijeleri hám ilimiyytiykarda analizlewdən kelip shıǵıp, tiyisli ózgerisler kiritiliwi mümkin.

V. QARAQALPAQ TILI HÁM ÁDEBIYATÍ PÁNI MAZMUN ELEMENTLERİ KODIFIKATORI

Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı pániñen bilimlerin bahalawda test sınagi tapsırmaların dúziw ushın qaraqalpaq tili hám ádebiyatı páni mazmun elementleri kodifikatori ulıwma orta bilim beriw mákemeleri oqıtılıwshılarına qoyılatuǵın qaraqalpaq tili hám ádebiyatı páni oqıw baǵdarlaması mazmunı tiykarında dúzilgen.

Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı pánı mazmun elementleri kodifikatorı ulıwma orta bilim beriw mekteplerinde oqıtılıtuǵın qaraqalpaq tili hám ádebiyatı pánı oqıw baǵdarlamasında kózde tutılǵan barlıq mazmun elementlerin hám MBS talaplarıń qamtip aladı.

Kesteniń birinshi baǵanasında qaraqalpaq tili hám ádebiyatı pániniń mazmun tarawları kodı, ekinshi baǵanasında attestaciya test sınaǵında bahalanatuǵın mazmun elementi keltirilgen.

Taraw kodi	Milliy test sınaǵında bahalanatuǵın temalar dizimi
I	Qaraqalpaq tili
101	Fonetika.
102	Grafika. Orfografiya
103	Leksikologiya
104	Sóz qurılısı. Sóz jasalıw usilları. Túbir hám qosımta
105	Morfologiya (Mánili sóz shaqaplari. Atlıq,kelbetlik)
106	Morfologiya (Mánili sóz shaqaplari . Sanlıq, ráwish, almasıq)
107	Morfologiya (Mánili sóz shaqaplari . Feyil , bayanlawıshlıq sóz shaqap)
108	Morfologiya (Kómekshi sózler hám modal, tańlaq, eliklewise sózler)
109	Sintaksis (Teń hám baǵınıńqılı baylanıs. Sóz dizbegi)
110	Sintaksis (Jay gáptiń sintaksisi . Gáp aǵzaları)
111	Sintaksis (Jay gáptiń sintaksisi. Birgelkili aǵzalar, ayırımlanǵan aǵzalar, kiris aǵzalar, qaratpa aǵzalar)
112	Sintaksis (Qospa gáptiń sintaksisi)

113	Stilistika. Sóylew mádeniyatı.
114	Punktuaciya
II	Ádebiyat
201	Xalıq awızekи dóretpeleri
202	Erte dáwirdegi ádebiyat
203	Parsı-tájik tilindegi ádebiyat
204	Qaraqalpaq ádebiyatınıń saǵaları(Jıraw-shayırlar dóretiwshılıgi XIV-XVIII ásır)
205	Klassikalıq ádebiyat. XIX ásirdiń aqırı XX ásır basındaǵı ádebiyat.
206	XX ásirdegi hám górezsizlik dáwirindegi qaraqalpaq ádebiyatı
207	Ádebiyat teoriyasınan maǵlıwmat
208	Tuwısqan xalıqlar ádebiyatı
209	Jáhán ádebiyatı
210	Tekst ústinde islew

VI. Qaraqalpaq tili hám ádebiyatí páninen bilimlerin bahalawdíń milliy test sínaǵı tapsírmalarín bahalaw ólshemleri

Hárbir test birdey bahalaw ólshemleri tiykarında bahalanadı.

1. Tórt variantlı juwap, bir durıs juwaphı testti bahalaw ólshemi:

Eger belgilengen juwap durıs bolsa 2 ball

Eger belgilengen juwap nadurıs bolsa 0 ball

2. Sáykesin talap etetuǵın test tapsırması:

Eger belgilengen juwap durıs bolsa 2 ball

Eger belgilengen juwap nadurıs bolsa 0 ball

3. Hárbir “durıs”, “nadurıs” dep belgilenetuǵın sorawdan ibarat jabıq test:

Eger belgilengen juwap durıs bolsa 2 ball

Eger belgilengen juwap nadurıs bolsa 0 ball

Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı

№	Paragraf	Punkt	Temalar	Qıymılıq dárejesi			Kónlikpe túrleri	Tes t túri	Ajıratiǵ an waqıt (minut)
				1	2	3			
1	1	01	Fonetika	1	1		Biliw, analizlew, qollana alıw	Y1	1,5
2	1	02	Grafika. Orfografiya		1	1	Biliw, analizlew, qollana alıw	Y2 Y3	1,5
3	1	03	Leksikologiya	1	1		Biliw, analizlew, qollana alıw	Y1 Y3	1,5
4	1	04	Sóz qurılısı. Sóz jasalıw usilları. Túbir hám qosımta		2		Biliw, analizlew, qollana alıw	Y1 Y2	1,5
5	1	05	Morfologiya (Mánili sóz shaqaplari. Atlıq,kelbetlik)		1		Biliw, analizlew, qollana alıw	Y1	1,5
6	1	06	Morfologiya (Mánili sóz shaqaplari . Sanlıq, ráwish, almasıq)		1		Biliw, analizlew, qollana alıw	Y1	1,5

7	1	07	Morfologiya (Mánili sóz shaqaplari . Feyil , bayanlawıshlıq sóz shaqap)		1	1	Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1 Y2	1,5
8	1	08	Morfologiya (Kómekshi sózler .Modal,tańlaq ,elikleewish sózler)		1		Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1	1,5
9	1	09	Sintaksis (Teń hám baǵınıńqılı baylanıs. Sóz dizbegi)		1		Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1	1,5
10	1	10	Sintaksis (Jay gáptiń sintaksi . Gáp aǵzalari)		1	1	Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1 Y2	1,5
11	1	11	Sintaksis (Jay gáptiń sintaksi. Birgelkili aǵzalar, ayırımlanǵan aǵzalar, kiris hám qaratpa aǵzalar)		1	1	Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1	1,5
12	1	12	Sintaksis (Qospa gáplerdiń sintaksi)		1		Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1	1,5
13	1	13	Stilistika. Sóylew mádeniyati.	2	1		Biliw, talqlılaw, qollana aliw	Y1 Y3	1,5

14	1	14	Punktuaciya		1	1	Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1	1,5
15	2	01	Xalıq awızekei dóretpeleri		2		Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1 Y 1	1,5
16	2	02	Erte dáwirdegi ádebiyat		1		Biliw, talqılaw, qollana aliw	Y1	1,5
17	2	03	Parsı-tájik tilindegi ádebiyat	1				Y1	1,5
17	2	04	Qaraqalpaq ádebiyatınıń saǵaları(Jiraw- shayırlar dóretiwshılıgi XIV- XVIII ásır)		1	1	Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1	1,5
18	2	05	Klassikalıq ádebiyat. XIX ásirdiń aqırı XX ásır basındaǵı ádebiyat.	1	1		Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1	1,5
19	2	06	XX ásır ádebiyatı hám ǵárezsizlik dáwiri ádebiyatı		2	1	Biliw, analizlew, qollana aliw	Y1 Y2	1,5
20	2	07	Ádebiyat teoriyasınan maǵlıwmat		1		Biliw, analizlew, qollana aliw	Y2	1,5

21	2	08	Tuwısqan xalıqlar ádebiyatı	1			Biliw, analizlew, qollana alıw	Y1	1,5
22	2	09	Jáhán ádebiyatı	1			Biliw, analizlew, qollana alıw	Y1	1,5
23	1	10	Tekst ústinde islew		1	1	Biliw, analizlew, qollana alıw	Y1 Y3	1,5
								Y1- 30 Y2- 5 Y3- 5	60
			JÁMI	8	24	8			

Esletpe 4. Hárbir test tapsırmasın orınlaw ushın 1,5 minut waqıt ajıratılıdı.

Test sınawlarına tayarlıq kóriw ushın usınıs etiletuǵın ádebiyatlar:

I. Qaraqalpaq tili

- I.1. Qaraqalpaq tili (5- klass). E.Berdimuratov, Q. Allanazarov, G.Patullaeva. NÓKIS «BILIM» 2020
- I.2. Qaraqalpaq tili (6- klass) M. Dáwletov, B.Qutlımuratov, A.Dáwletova, G.Qutlımuratova. NÓKIS «BILIM» 2017
- I.3. Qaraqalpaq tili (7- klass) M. Dáwletov, A.Dáwletov,Z. Ismaylova, A.Dáwletova . NÓKIS «BILIM» 2017
- I.4. Qaraqalpaq tili (8- klass) M. Dáwletov, E. Dáwenov,D. Seydullaeva NÓKIS «BILIM» 2019
- I.5. Qaraqalpaq tili (9- klass) M. Dáwletov. NÓKIS «BILIM» 2019
- I.6. Qaraqalpaq tili (10- klass) E. Berdimuratov, Sh.Abdinazimov, Z.Ismaylova . NÓKIS «BILIM» 2017
- I.7. Qaraqalpaq tili (11- klass) Sh.Abdinazimov, Z.Ismaylova, B.Qutlımuratov NÓKIS «BILIM» 2018

II. Ádebiyat

- II.1. Ádebiyat (5- klass) P.Nurjanov hám basqalar NÓKIS «BILIM» 2020
- II.2. Ádebiyat (6- klass) K. Palımbetov, P. Allashov, NÓKIS «BILIM» 2017
- II.3. Ádebiyat (7- klass) K. Mámbetov, G. Jaqsımov, R. Nietova. NÓKIS «BILIM» 2017
- II.4. Ádebiyat (8- klass) K.Mámbetov, K.Palımbetov. Nókis-2019
- II.5. Ádebiyat (9- klass) T.Mámbetniyazov,Z.Bekbergenova,Z. Mámbetniyazov. NÓKIS «BILIM» 2019
- II.6. Ádebiyat (10- klass) . K.Mámbetov K. Palımbetov. NÓKIS «BILIM» 2017
- II.7. Ádebiyat (11- klass) K. Allambergenov, Q. O'razimbetov, M.Bekbergenova, Z. Bekbergenova NÓKIS «BILIM»2018

III. Qosımscha ádebiyatlar (Tolq oqıp shıǵılatdı)

- III.1. “Alpamıs” dástanı. Qaraqalpaq folklorı 1-tom (Xojambergen Ógız jıraw variantı) Nókis “Qaraqalpaqstan” -2007
- III.2. “Edige” dástanı. Qaraqalpaq folklorı 57-tom (Erpolat jıraw Rámberdi ulı variantı). Nókis “Ilim”-2013
- III.3. Kúnxoja Ibrayım ulınıń poeziyası
- III.4. Ájiniyaz Qosıbay ulınıń poeziyası
- III.5. Berdaq Garǵabay ulınıń poeziyası
- III.6. G.Esemuratova. “Jiyren” (Povest)
- III.7. K.Sultanov “Ájiniyaz” (Roman)
- III.8. Ibrayım Yusupovtiń poemaları
- III.9. T.Qayıpbergenov“ Qaraqalpaq dástanı” (“ Maman biy ápsanasır” “ Baxıtsızlar” “ Túsiniksizler”) (Roman)
- III.10. K. Karimov “Aǵabiy” (Roman 1-kitap)
- III. 11. “Qaraqalpaq tiliniń orfografiyalıq sózligi” . M.dawletov, Sh.Abdinazimov. Nókis “Bilim”-2020